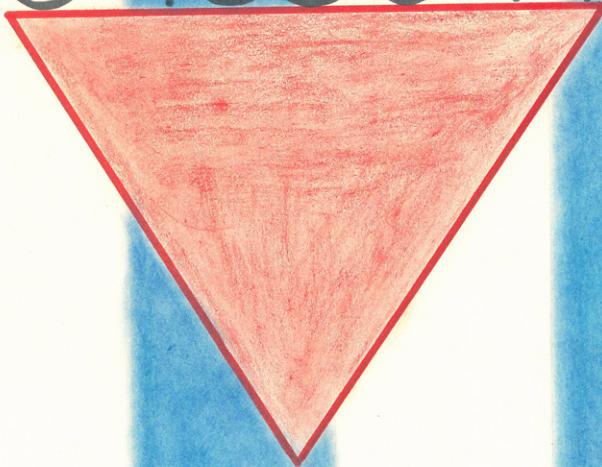

34856-R

SERGIJ TSCHMIL

*Die Kraft des Gedächtnisses liegt
darin, dass es unser Gewissen
nicht einschlafen lässt; es lässt
die Augen von Wahrheit nicht lenken
und ruft zur Gerechtigkeit an!...*

Тема Другої Світової війни вже більше, ніж півстоліття не сходить зі сторінок преси. І чим дали відхід у історію події тих років, тим більшу відповідальність несе кожен, хто береться за їх висвітлення. Адже життєво важливо не дати заснути нашій пам'яті, бо, той, хто закриває очі на минуле, став сліпим і до теперішнього.

Запевно, найстрашнішим явищем війни, нахайлахівним породженням нацизму були концтабори, де знищувалися мільйони людей різних національностей. Перший з них — *Дахау* — з'явився ще у 1933 році. Аби подібне не повторилося ще раз, ми маємо дослідити і вивчити його історію. А історія табору складається, напевно, з історій життя його вязнів. Це були люди, з якими обійшлись несправедливо, люди, які стали жертвами політичних подій. Ми повинні зберегти в пам'яті ім'я і життєві шляхи кожного з них...

Фільм (*Тіхоновський*) Сергій Денисович народився **21 вересня 1925 року** в с. Тягун Гліненецького району Вінницької області (Україна). Сім'я була багатодітна (ще дві сестри і два брати), а в господарстві було лише дві вівці-годувальниці. Харчувались тим, що могли виростити на своїй присадибній ділянці, а щоб одягти сім'ю, мати сама ткала грубе полотно й шила. Через такий "достаток" сім'ї Сергійко зміг закінчити лише чотири класи середньої школи. Як бачите, жилося не солодко, а тут ще війна почалася.

В 1942 році в село Тягун прийшли німці, які почали набирати молодь на роботу до Німеччини. Будучи сімнадцятирічним юнаком, Сергій попав у другий набір. Нікто й не подумав повідомити хлопців, куди чи навіць його забирають. Сказали лише взяти харчів на два тижні — і все. На залишній станції в Липовці набрали молодь загнали до товарних вагонів і повезли в Німеччину. Це стало **11 липня 1942 року**. Чи можна узвітити собі душевний стан юнака, який знав лише те, що його везуть до країни, яка воєс з його Батьківщиною? Такий собі невизначеній стан, невизначена доля.

Зійшись з поїздом в **Карлсруе**, де знаходився відправниками в місто Аргус на цех. Але юнакові зовсім не хотілося виїхати тікти. Але й тут Сергієві не оторожі, він одразу ж потрапив до рук в Карлсруе. Біля тижня простояв з потім розпочалася найстрашніше, доля

табору Сергій з'явився **12 серпня** батька — **Тіхоновський**. Тепер його на грудях красувався червоний три-одноманітній діл: десант з місце — в каранчому № 19. Прапором Сергій Денисович піднімав чоловік. Невільників вико-в приčin, вантажили вугіллям, землею чи Через день йм доводилось возити трупи в ліс, поблизу табору. Шо може бути мали, утримували напівлодимі (чи-хліба з юшкою); аби позбутися воєш, за будь-якої погоди, гонили в лазину, яка була за 200-300 метрів від бараків. Звичайно, не кожен міг перенести таку пробіжку в холодну пору без тяжких наслідків для здоров'я. Единим правом гуманності з боку охоронців був кращий суп по неділях. А у свята, наявіть, давали макарони.

Ще країн умови існування були в іншому таборі — **Алласіс**, в якій Сергій Денисович перевели у березні 1943 року. Тут його завданням було возити візком щебінь. Незабаром організм не витримав знушань і Сергій Чміль захворів. Коли він вже думав, що помре, його забрали в госпітал. Після одужання він потрапляє у будівлівну бригаду, що будувала нові бараки, адже в таборі прибувало все більше вязнів. А потім Сергію Денисовичу несподівано поталася. Він потрапив на набору на авіазавод **"BMW"**. Правда, по приїзді на завод трьом чоловікам (в тому числі і йому) не вистачило роботи. Вони, бідні, третміль, аби їх не відправили назад (адже тих, хто працював на заводі, додатково годувала дирекція заводу). На цащі, їх залишили.

Відтоді Сергія Денисовича разом з іншими часливими щодня водили дорогово, обнесеною колючим дротом, що вела через землю до заводу, який був замаскований у лісі. Тут він і працював у відділені № 12, випробовуючи циліндри, аж поки підприємство не розбомбили американці.

На той час хід війни вже було відкрите: союзники відкрили другий фронт, війська Радянського Союзу вже були в Німеччині. Опинившись в уточні, охоронці Аллаху вивели в'язнів з табору і здали у Пензбургур в американській світлі смуга з житті Сергія. Американські військові сійсмік колегам. В МВС СРСР йому видали похід за рідного села. Йінв 1945 рік.

Странну новину: кілька років тому повісився його заберуть до Німеччини. Ця звітка юнака,

на прізвище свого вітчима — **Чміль**. В нього настали нові часи. Потрібно було 1946 році він одружується, незабаром зазнати і не довелось. Не витримавши дружини, Сергій Денисович розлучився злючені жінку з чотирирічною донькою съогодні живуть разом. Але чим заробіннякої спеціальністі! Сергій Чміль не рістів й тривалий час працював у кол-1936 році Сергій Денисович — шофер, карбованців, але скромно жити можна, таток, повага людей, а Серія Депорядність, чесніті. Ось та і живе вчуючи приймому дочку і двох рідних дучою своє власне життя).

Пенсіонер. Відтоді живе на 54 гривні в ристується жалюгідними пільгами (50% роще городину, розводить з дружиною намагається забезпечити себе всім але що ж становить, коли здрові вже

Чи вистачить тоді йому з дружиною

На вірту...

Тема Второй Мировой войны вот уже более полувека не сходит со страниц мировой печати. И чем дальше уходят в историю события тех лет, тем большую ответственность перед читателем несет каждый, кто берется за их освещение. Ведь это жизненно важно не дать ускользнуть нашей памяти, ибо тот, кто закрывает глаза на прошлое, становится слепым и к настоющему.

Наверное, наиболее страшным явлением войны, ужасным порождением нацизма были концлагеря, где уничтожались миллионы людей самых разных национальностей. Первый из них — *Dachau* — появился еще в 1933 году. Чтобы подобное не повторилось еще когда-либо, мы должны исследовать и изучить его историю. А история лагеря состоит, наверное, из историй жизни его пленных. Это были люди, с которыми обшились несправедливо, люди, ставшие жертвами политических событий. Мы должны сберечь в памяти имя и жизненный путь каждого из них...

Чмиль (Тихоновский) Сергей Денисович родился 21 сентября 1925 года в селе Тагути Ильинецкого района Винницкой области (Украина). Семья была многодетной: у Сергея было еще две сестры и два брата, а в хозяйстве было лишь две овцы-коромыслы. Ели то, что могли вырастить на огороде, и чтобы одеть семью, мать сама ткала грубую полотно и шила. Из-за такого "благосостояния" в семье мальчик смог окончить всего четыре класса средней школы. Как видите, жизнь не сладко, а тут еще начались война.

*Der erste von links -
Sergij (mit Mutter
und Geschwister)*

*Sergij mit seiner
Frau*

По прибытию в село Сергей узнал душераздирающую новость: нечестивые наставники отца его брат, так как боялись, что его же уедут в Германию. Это известие оставило еще один шрам на сердце молодого человека.

В Тагути Сергей Денисович перешел на фамилию своего отчима — Чмиль. На военную службу его уже не призвали, а значит, теперь для него наступали новые времена. Надо было как-то устраивать личную жизнь. В 1946 году Сергей женится, вскоре рождается сын. Но увы, чистое семейное счастье ему не на долго: в 1950 году Чмилейская семья получает отключение со стороны родных жен, вынужден был уйти из семьи. Вскоре он встретил другую женщину, у которой уже подрастала четырехлетняя дочь. Они соединили свои судьбы и живут вместе до сих пор. Но чем же зарабатывать на жизнь? Ведь у молодого человека не было специальности. Но он не растерялся — окончил тракторный курс и дальнейшее время работал трактористом в родном селе Тагути. Но был волен только чуточку: в 1960 году Сергей Денисович — юнкер Зарипова, конечно, небольшая — 60-70 рублей, но скромно жить можно. Ведь важно не материальное благосостояние, а уважение людей. Его же уважают все — за доброту, порядочность и честность. Вот так и жил бывший узник концлагерей, воспитанный приемной матерью и двух родных сестрами (театр они живут в Одессе, проводят лето в Крыму).

В 1985 году Сергей Денисович ушел на пенсию и с тех пор живет на 54 гривны в месяц; как и большинство пенсионеров, пользуется миерными льготами (50% оплаты за электроэнергию и газ), выращивает овощи и фрукты на приусадебном участке, занимается разведением курочек. Отец Светловым, делает все возможное, чтобы облегчить себе жизнь тем неизбежным. Пока что ему это удается, но что будет тогда, когда здоровье уже не позволяет ему присматривать за хозяйством? Хватит ли ему пенсионных денег? Вряд ли...

В 1942 году в Тагути пришли немцы, которые периодически стали набирать молодежь на работы в Германию. Семидесятилетний Сергей попал во второй набор. Никто и не подумал сообщить ему, куда и зачем его увозят. Сказали только взять сда на две недели — и на железнодорожной станции в Лишне набрали молодежь, загнаны в товарные вагоны и повезли в Германию. Это произошло в мае 1942 года. Молодые люди сидели себе в вагонах, состоящих из деревянных балок, свинцовых листов, и уехали в страну, ведущую войну против его Родины! Совершенно неопределенное состояние, неопределенное будущее. Сосили с поезда в Карлсруэ, где находился распределительный пункт. Куда теперь? Сергей отправили в город Аргус, на завод "Гельф", где он попал в латышский лагерь. Но юноша не хотелось работать на заводе, поэтому он начал бегать. И в один прекрасный момент неизвестно почему, по ту сторону стены, он сразу же пошел руки поднялся, которые безжалостно отправили его в тюрьму Карлсруэ. Okolo neseli prosladili uzinie v malenjkoj kamere, perenosennoj takimi же, kak ob obetazhene. A potom nachalo samoe strashnoe: sudia zabronesa eto v Dazhu.

В лагерь Сергей доставили 12 августа 1942 года. Весь фамилию своего отца, он никак не мог вспомнить, и на табели полагалась роба, а на груди красовался красный прятательный знак № 4456 R. Потянулись томительные дни: сколько же времени осталось в карантинном бараке № 17 потом — в рабочем бараке № 19. Работал Сергей в Компандо "ZWO" (2). В ней насчитывалось 16 человек, которых использовали как тяжелую силу, запирали в цепях, груши гудками и даже несмогли чисто отмыть из-под крова. Куда вести. Через дни приехал из Берлина один из представителей администрации, который находился в лесу обиженный лагеря. Что может быть хуже?

Пленников в лагере людьми не считали: они постоянно были голодными (пятачки — чай, обед — капуста, ужин — пайка хлеба с подсласткой); чтобы избавиться от вшей, призывают раздеваться в бараках и голыми, в любую погоду, гнать в баню, которая находилась на расстоянии 200-300 метров от бараков. Конечно, не каждый мог вынести такую пробежку в лесу, особенно если учесть, что в бараках не было ни крыши, ни дверей, ни окон. Пленников давали даже макароны.

Не лучшим были условия существования в другом лагере — в Альхахе — куда Сергея перевезли в марте 1943 года. Тут его обитанность было воистину гачкой-шебень. Вокруг огоранием не выделял издавательства, и юноша заблудился. Когда думал, что уже умер, его забрали в госпиталь. После выздоровления он вернулся в бараки, но вновь был вынужден работать в лесу, в котором находился завод. А потом Сергея исключили из состава пленных, его отправили на автоках BMW. Правда, по прибытию на завод туземцы узников (сразу в том числе) не чистили работы. Они, бывшие сильно пережившие, чтобы их вернули обратно (ведь там, кто работал на BMW, дополнительные кормили дирекция завода). К счастью, их оставили.

С этого времени его вместе с другими спасителями, каждый день водили дорогой, обиженной колодкой проводкой, которая вела через поле к замаскированному в лесу заводу. Здесь и работал Сергей Чмиль в отделении № 12, испытательном цехе, пока предприняли другие меры по американизации.

К тому времени холода уже роже сократили второй фронт Советского Союза были уже в Германии. Попав в окружение, охранники Альхах вывели узников из лагеря и слали в Пензенскую в американский лагерь военнопленных. Начиналась белая полоса в жизни Сергея. Американские военные сблизили его справкой и передали советским коллегам в МВБ СССР, выдали другие документы, уже на русском языке, и Тихоновский отправился в родное село. Шел 1945 год.

*"НУДО ЖИТЬ
И ПОСТУПАТЬ ТАК,
КАК БУДТО НА ТЕБЯ
СМОТРИТ СЛЕДУЮЩЕЕ
ПОКОЛЕНИЕ."*

M.A. Светлов

Das Thema des zweiten Weltkrieges bleibt wichtig in der Presse für mehr als ein halbes Jahrhundert. Und je weiter gehen in die Geschichte die Ereignisse jener Jahren, desto verantwortlicher muss der sein, der es übernimmt, diese Begebenheiten zu beleuchten. Das ist ja so lebenswichtig unser Gedächtnis nicht einzuschlafen lassen. Denn alle, die Augen auf die Vergangenheit zu drücken, sind blind auch in Gegenwart.

Die schrecklichste Erscheinung des Krieges, das entsetzlichste Erzagnis des Nazismus waren, wahrscheinlich, Konzentrationslager, wo Millionen Menschen verschiedener Nationen vernichtet wurden. Das erste Lager - Dachau - erschien schon 1933. Damit das Ähnliche nie wiederholte, sollen wir seine Geschichte studieren. Und seine Geschichte besteht, gewiss, aus Lebensgeschichten seiner Häftlinge. Dies waren Leute ungerecht behandelt, Leute, die Opfer der politischen Ereignisse wurden. Wir müssen jeden Namen, jeden Lebensweg im Gedächtnis halten.

Tschmil (Tschonowski) Sergij Denissowitsch wurde am 21. September 1925 im Dorf Tagan, Kreis Ilinjy, Gebiet Winniza (Ukraine) geboren. Die Familie war kinderreicher: Sergij hatte noch 4 Geschwister, und die ganze Haushalt bestand nur aus zwei Schafen, die Ammen der Familie waren. Die Hausgehörigen assen alles, was sie im Gemüsegarten angebaut hielten, und um die Kinder und sich selbst anzulecken, wehte die Mutter rauhe Leinwand und nahte. Wegen solcher "Wohlhabenheit" der Familie konnte Sergij nur 4 Klassen der Mittelschule besuchen.

Also, schien Sie, ging es dem Jungen nicht stuss, und dazu brach der Krog aus.

1942 kamen in Tagan deutsche Soldaten, die zeitweise die ukrainische Jugend zwangs nach Deutschland verschleppten. Mit 17 Jahren geriet Sergij in die zweite Werbung. Niemanden füllt es ein, den geworbenen Leuten mitzutun, wohin und warum wurden sie verschleppt. Man befahl nur das Essen für zwei Wochen mitzunehmen — und das war alles. Auf dem Bahnhof in Lipowez wurde die Jugend in die Güterwagen getrieben und nach Deutschland abtransportiert. Das geschah am 11. Juli 1942. Ist es möglich sich den Geisteszustand des Knaben vorzustellen, der wusste nicht, dass er nach dem gegen sein Heimatland Krieg führenden Land fuhr? Solch eine Unbestimmtheit, ein Ungewiss.

Die Gewerbetiere stiegen aus dem Zug in Karlsruhe aus, wo das Verteilungslager lag. Wohin jetzt? Tschmil wurde zum Werk «Hellas» abgeschoben, wo er in die Gießerei geriet. Aber der Junge wollte nicht im geringsten eine Sklavenernährung erfüllen. Nach zwei Wochen beschloss er zu fliehen. Aber hier hatte er auch Pech: über den Zaun hinaüberkommen, stieß er auf die Polizisten, die ihn ins Gefängnis in Karlsruhe geworfen hatten. Etwa drei Wochen sass Sergij mit anderen Flüchtlingen in einer schmalen Zelle hinter Schloss und Riegel und dann begann das schrecklichste: das Schicksal brachte ihn in Dachau.

Im Lager erschien Sergij am 12. August 1942 und nannte sich Tschonowski (das war der Name seines Vaters). Jetzt wurde der gestreifte Anzug seine ständige Kleidung, und auf der Brust prangte ein rotes Dreieck mit der Nummer 34856 R. Einige Tage zogen sich hin ungefähr — ein Monat verbrach Sergij in der Quarantänearacke № 17, dann in der Arbeiteraracke № 19. Der Junge arbeitete im Kommando ZWO(2). Darin zählte 16 Menschen, die als Pferdezug ausgemustert wurden: man spannte sie an einen Anhängewagen, lud mit Kohle, Erdöl oder noch etwas und befahl wohin zu ziehen. Jeden zweiten Tag sollten sie aus dem Revier zum Wald, nicht weit vom Lager liegenden Krematorium schleppen. Was kann noch grauenhafter sein?

Die Häftlinge wurden im Lager nicht für Menschen gehalten: sie waren immer hungrig zum Frühstück gab es Tee, zum Mittagessen — Kohl, zum Abendbrot — etwas Brot mit Suppe! Um Lause loszuwerden, befahl man den Häftlingen sich in Baracken auszurieben und nackt, bei jedem Wetter zur 200-300 Meter entfernten Badeanstalt zu laufen. Selbstverständlichkeit, konnte nicht jeder sogar ein solches Laufen beim kalten Wetter ohne Verherrchen. Folgen für die Gesundheit überraschten: die einzige Menschlichkeitserhaltung der Wache war etwas bessere Suppe an Sonntagen, und an Festtagen wurden sogar Rohrennudeln ausgegeben.

Die Lebensbedingungen im anderen Lager - in A11ach - wohin Sergij in März 1943 überstellt wurde, waren nicht besser. Dort war seine Aufgabe: Schotter zu kauen. Bald konnte sein Körper den Hohn nicht mehr ertragen und Sergij wurde krank. Als er dachte schon, dass er sterben wird, stellte man ihm Revier zu Nach der Gewissens geriet er in eine Baubrigade, die neue Baracke errichtete: ins Lager kamen ja immer und mehr Häftlinge. Dann hatt Sergij endgültiges Glück: er geriet in die Brigade für Flugzeugbau BMW. Freilich, gab es nach der Anzahl der Männer für das Menschen (Sergij daneben) keine Arbeit. Diese Anlagen erweiterten schließlich das Besitzgelände ihres Schicksals. Zurück wollten sie nicht, weil die Leute die am Werk arbeiteten wurden von der Werkdirektion zusätzlich geholt. Glücklicherweise, wurden sie dabeihalten gelassen.

Selbst führte man Sergij und andere Glücklichen den mit dem Stacheldraht umgezäuteten Weg entlang, durch das Feld zum im Wald maskierten Werk. Hier, in der 12. Abteilung, prägte Sergij Zylinder bis das Werk von Amerikanern bombardiert wurde.

zwischen wurde der Kriegsverlauf entschieden: die Amerikaner hatten die zweite Front eröffnet, die sowjetischen Truppen waren schon in Deutschland. Umzingelt, führte die Wadie die Häftlinge aus dem Lager hinaus und gaben den Amerikanern ins Kriegsgefangenenlager ab. Dort gab man Sergij eine Beschimpfung und gab ihm den sowjetischen Truppen über. Im Innensenatorium in Moskau bekam Sergij eine andere Beschimpfung (schon im Russischen) und dann kehrte er ins Flemdendorf zurück. Das geschah im Jahre 1945. Seitdem begann eine neue (und was ist wichtiger - heile) Zeitspanne im Leben von Sergij Tschmil.

Nach der Ankunft ins Dorf erfuhr er eine herzerreißende Neuigkeit: vor einigen Jahren hängte sich sein Bruder auf. Der arme Knabe fürchtete, dass er auch in Deutschland getrieben werden wird. Diese Mitleidigung ließ noch eine Narbe auf Sergij Seele, die schon unwiderruflich verstimmt war.

Im Dorf nahm er den Namen Steffyater - Tschmil. Im Militärdienst stand Sergij schon nicht, also beschloss er sein Privatleben zu ordnen. 1946 heiratete er, bald wurde ein Sohn geboren. Aber was ist Familienglück wusste er nicht? Die Geringsschätzung der Familie der Frau war mehr als er ertragen konnte, und die Eheleute trennten sich. 1948 begleitete Sergij einer anderen, auch geschiedenen Frau mit einer vierjährigen Tochter. Sie eingingen ihre Schicksale und bis heute leben sie zusammen.

Aber wie konnte Sergij Tschmil den Lebensunterhalt verdienen? Er hatte doch kein Fach! Der kluge Mann verlor den Kopf nicht - er beendete die Traktoristenkurse und lange Zeit arbeitete er als Traktorist. Dann - die Fahrerkurse. Seit 1956 war Sergij Fahrer. Der Lohn war, natürlich, nicht gross - etwa 60-70 Rubel, aber in bescheidenen Verhältnissen konnte man dafür leben. Das ist ja nicht die materiale Lage, die so wichtig ist, sondern die Achtung der Leute. Und Sergij wurde von allen geschätzt und respektiert - für Herzensgüte, Anständigkeit und Ehrenhaftigkeit.

Auf solche Weise lebte der ehemalige Häftling des Konzentrationslagers, eine Adoptivtochter und zwei leibliche Söhne erziehend (jetzt wohnen sie alle in Odessa und versuchen ihre eigene Lebenswege zu bauen).

1985 ging Sergij Tschmil zur Rente. Seitdem lebt (oder existiert?) er für 54 Hm. (20 Dm) pro Monat und wie auch anderen Rentnern wurden ihm winzige Vorzugsrechte eingeräumt (50% der Gas- und Elektroenergiebezahlung) Sergij und seine Frau pflanzen Gemüse und Obst auf, züchten Hühner-, Gänse und Ziegen. Kurzum versuchen sie aus allen Kräften sich mit allen Notizen zu versorgen. Mittlerweile gelingt das ihnen. Aber was passiert, wenn ihr Gesamtbefinden sie nicht verlässt? Reichen ihnen 54 Hm pro Monat aus?

Wohl nicht...

Memana Karajda,
Myzinenko Winnitsa
Tugarovskaja, Winnitsa
(21 jahre alt)

Tetjana Kalajda,
Studentin der Pädagogischen
Universität von Winnitsa
(21 Jahre alt)

Der stehende
Mann ist Sergij
(im Kreise der
Familie seiner
Frau)